

ABDÜLHAK ŞİNASI HİSAR'IN ÖNCÜ KİŞİLİĞİ, SANATI VE ESERLERİ ÜZERİNE

NOTLAR

Yrd. Doç. Dr. Mahfuz ZARİÇ

DETERMINING ON ABDÜLHAK ŞİNASI HİSAR'S AVANT-GARDIST AUTHORSHIP,

ART AND HIS STUDIES

Yazıları 1921'den itibaren edebî dergilerde görülmeye başlanan Abdülhak Şinasi Hisar, Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı'nın önemli isimlerindedir. Yazı ve şiirleri *Medeniyet*, *Dünya*, *İleri*; *Yarın*, *Dergâh*, *Medeniyet*, *Varlık*, *Ülkü*, *Türk Yurdu* ve *İstanbul* adlı gazete ve dergilerde yayımlanmış olan Hisar, Cumhuriyet Dönemi yazarı olmasına karşın daha çok Fecr-i Atî ve Millî Edebiyat nesilleri ile etkileşim içinde olmuştur. İlk şiir zevkini Servet-i Fünûn kuşağından almış olan Hisar'ın ilk edebî ürünleri, sayıları on beşe varan şiirleridir. Hisar, edebiyat uğraşlarını tenkit ve inceleme yazıları, makale, roman, anı/deneme ve monografik yazıları ile sürdürmüştür. Sağlığında kitap hâlinde yayımlanmış eserleri ile birlikte bugün itibarıyla kitap olarak yayımlanmış on yedi eseri bulunan yazarın bunların yanı sıra kayıp beş eseri de söz konusudur.

Abdülhak Şinasi'nin eserleri üzerine söz söylemiş isimler; eserlerine övgü ve hayranlıkla bakanlar, eleştirel yaklaşanlar ve metinlerini bilimsel olarak değerlendirenler olmak üzere üç grupta sınıflandırılabilir.

Hisar ve eserleri hakkında hayranlıklarını dile getirenler, yazarın şiirsel ve ironik üslûbuna, yazarın dikkatli ve duyarlı gözlemlerine, betimleme gücüne, anlatımının derinliğine, derinlikli tahlillerine, romancılığımızdaki öncü etkilerine, alışılmış kalıpların dışına çıkabilme cesaretine, hissettirme kabiliyetine, sanatkârane nesre katkılarına; bireye, insaniliğe, değerlere, ruha, hususiliğe, şiirselliğe ve geçmişe önem vermesine; metinlerinin araştırmacılar için zengin bir kaynak niteliği taşıyan farklı, orijinal, özgün, alışılmamış, şaşırtıcı, kendini tekrar okutabilme gücüne sahip, teknik açıdan yenilikçi, sıkı ve ince işçilik ürünü millî metinler olmalarına; eserlerindeki dilin inceliğine, zenginliğine ve parlaklığına dikkat çekmişlerdir.

İkinci guruba dâhil edilebilecek eleştirmenler ise yazar olarak Hisar'ı ve özellikle romanlarını kişisel düşünceleri ve hisleriyle yer yer âdeta yargılamışlardır. Eserlerinde bulunmayan kimi unsurlara dikkat çekerek, yazarın dilini ve üslûbunu kusurlu bulmuş; onu dünde yaşamakla ve sıradan halka gözünü yummakla itham etmişlerdir. Cümlelerini gereksiz olarak uzun ve eklemeli, dilini ve üslûbunu abartılı bulmuş; nesirlerini şairane, süslü, mecazlı, özentili, yapmacıklı, eski hatta bayıltıcı olarak nitelemişlerdir. Hisar'ın kendisini ise romanlarındaki erkek tiplerini, tek yanlı ve durağan olarak canlandırmış bir romancı; sade dile muhalif, Öztürkçe akımına karşı, yazdıklarında düşünce itibarıyla tekrarlara düşen, bilinçsiz, toplumcu gerçeklikten uzak, toplumsal sorunlara sırt çevirmiş, işçi-çiftçi sınıfını görmezden gelmiş; edebiyatı, değerleri geçmişten bugüne taşımak için bir araç olarak kullanmış ve büyük olamamış başarısız bir yazar olarak göstermişlerdir.

Hisar üzerine yazılmış eserlerin üçüncü grubunu teşkil eden akademik nitelikli kitap ve makalelerin büyük bir bölümünde de övgü ve beğenilerin yanı sıra yazarın üslûp sahibi oluşuna, saf öykücülüğe katkısına, avangart yönüne, romanlarının yeni ve farklı oluşlarına, metinlerinin sağlam ve çok katmanlı oluşuna, yazılarıyla insanı yakalayabilmesine dikkatler çekilmiştir.

Hisar'ın romanları ve anı/denemeleri yayımlandıkları andan itibaren edebiyat dünyasında orijinallikleri ve farklılıklarıyla ilgi odağı olmuşlardır. Romanları hakkında eleştirmenlerce “izlenimci roman, durum romanları, otobiyografik anı-romanlar, anılara dayalı biyografik eserler, uzun portre, olaydan çok durum ve duygu yönü ağır basan eser, mizah romanı zannı veren eser, şaheser, hikâye, hakiki kıymet taşıyan bir eser, uzun hikâye kitabı, hikâye veya roman, zeki ve düşünen eser” türünden nitelendirmelerde bulunulmuştur. Hisar'ın anı/denemeleri için de “özlü şiirin hülyası, yazı, eser külliyyatı; ne bir roman ne de bir hikâye olmayıp bir destanı andıran roman, kendini şiir hâlinde okutan kitap, hâtıra kitabı, bir değer kaynağı eser, birkaç yüzyılın tarihi, mehtap tarihçesi, bir şiir hazinesi, erişilmez nağmeler, olgun bir kitap, harikulade nesir, baştanbaşa şiir, romantik bir eser, kendi tarzında ilk ve tek olan eser, vezinsiz kafiyesiz ve mısrasız şiir, hatıra ve deneme tarzı yazılar, hatıra nitelikli edebî metinler, mazi albümü, ne roman ne hikâye öyle bir kitap, denemeye yakın metinler” gibi nitelendirmelerde bulunulmuştur. Başta romanları olmak üzere eserlerinin türlerini tespit etmek konusunda yapılmış bu nitelendirmeler hem bir kafa karışıklığının hem de Hisar'ın eserlerinin zor ve özgün edebî metinler oluşunun göstergeleridir. Hisar, pek çok kez roman ve denemeleri münasebetiyle şair olarak da tanıtılmıştır. Yazarın kendisi ise inceleme yazılarını “hatıra ve portre makalelerim” sözüyle nitelendirmiştir.

Hisar, anılarında ve söyleşilerinde gerek yazarlığı gerek siyasî düşünceleri gerekse kişiliği itibariyle etkisinde kaldığı isimlerden ve onlardan etkilendiği noktalardan söz etmiştir. Bu etkiler yazarın eserlerinden de takip edilebilmektedir. Hisar, Proust etkisiyle romanlarında iç gerçekliğe ve zaman olgusuna ayrı bir önem vermiştir. Unutulmasına gönlünün rıza göstermediği İstanbul ve Boğaziçi gibi dış gerçeklikleri Anatole France ve Pierre Loti gibi kendi hayal, duygu ve düşünce süzgecinden geçirerek izlekletmiştir. Hisar'ın yazarlıkta anılara, üslûpçuluğa, uzun cümlelere, mazi bilincine, anı/deneme türüyle bireyciliğe yönelmesinde ve milliyetçilik konusundaki düşüncelerinde Maurice Barrés ve Marcel Proust'un; estetik, sanatlı tenkit anlayışı ve tasvir konularında Chateaubriand ve Anatole France'ın; müzeciliğe ilgi göstermesinde babasının dostu olan Osman Hamdi Bey ve Pierre Loti'nin; zaman ve tekâmül konusundaki düşüncelerinde Henry Bergson'un; mükemmeliyetçi yazarlık anlayışında da okuduğu Galatasaray Lisesi hocalarının ve Fransız edebiyatçıların etkileri söz konusudur.

Hisar'ın siyasete uzak durmasında İttihat ve Terakkicilerin yarattığı hayal kırıklıklarının ve otuzlu yılların başlarında Kadrocular gibi, yazarın aşırı bulduğu kimi odakların uygulamalarının etkilerinden; siyaseten yalnızlık yaşamasında Millî Ahrar Partisi ve Prens Sabahattin konularındaki siyasî tercihlerinin kabul görmemesinin, genel olarak yalnız bir hayat yaşayıp yalnız ölmesinde ise dışa kapalı kişiliğinin tesirlerinden söz edilebilir. Hisar'ın inancı bir estetik değer olarak görmesinde, çocukluğunda ailesinin anne tarafının müdavimi oldukları Mevlevîhanelerin; musikiye ve tabiata olan ilgisinde çocukluğunda şahit olduğu mehtap âlemlerinin; tabiata kişilik ve ruh hâli yükleyip panteist bir anlayışa yaklaşmasında empresyonist ve sembolist akımların temsilcilerinin; eserlerinde Teşebbüsü Şahsî bahsine çokça yer vermesinde Prens Sabahattin'in kendisini etkileyen kişiliğinin; İstibdat bahsine eserlerinin hemen hepsinde yer vermesinde, babasının yönetim tarafından memuriyetle sürgüne gönderilmesinin ve bu olay neticesinde ailesinin parçalanmasının; temizlik hassasında, annesi ve anneannesinin; hiç evlenmemiş olmasında ise anne ve babasının boşanmış olmalarının etkili olduğu söylenebilir.

Hisar'a göre sanat, hudutsuz ve sonsuz bir güzelliğe sahip, gönüllerin dilini açan, herkese şamil bir lisan; güzellikleri ölümsüzleştirmenin bir yolu ve kutsî bir davettir. Sanat eserleri varlıklarını sanatçının duyduğu ihtiyaca borçludurlar. Sanatçı, bir yönü ile delilikleri ehlileştirmeyi, onlardan istifade etmeyi bilen insandır. Edebiyat bir seçme, ayıklama, sıralama, tasnif etme ve üslûp işidir. Edebiyat temelde şiir ve roman olmak üzere iki türe ayrılır. Dünya dilleri şekilsel farklılıklarına rağmen aynı hisleri ifade ederler. Arıya benzeyen

Şairler bir tek âlemin mensuplarıdır. Arıların balı hükmündeki şiirler ilahî hislerdir. Aşk, sevgiliden mülhem değil; ruhî bir ihtiyaçtır.

Ahmet Hamdi Tanpınar, Oğuz Atay ve Orhan Pamuk gibi önemli romancılar üzerinde üslûp, konu ve yazım teknikleri yönlerinden etkileri bulunan Hisar yol açıcı olmak, iz bırakmak, unutulmuş hakikatlere ışık tutmak yönleri ile modernist ve postmodern Türk romancılığının avangart/öncü isimlerindedir. Hisar, romanları ve denemeleriyle edebî anlamda en önemli şeyin eser olduğunu göstermesi ve metinlerini bir türden ziyade edebiyata ait kılması ile deneysel edebiyata yaklaşır.

1950'lerden itibaren Yeni Roman anlayışıyla dile getirilecek olan geleneksel romanı yolundan saptırmak, nötr ve tarafsız betimlemeler yapmak, nesnel gerçeklik fikrinden uzaklaşmak ve farklı bakışlara, kişisel gerçeklere önem vermek, Proust'un zaman anlayışını benimsemek, nesneden hareketle içinde düş, anı ve hayal kurmanın ağır basacağı yeni bir yola girmek, çok tekrarlı bir anlatım tekniğine yönelmek, düş kurmak, antikahramana dikkat çekmek, aynı kişinin başka başka görüntülerini ortaya çıkarmak, okur yorumlarına fırsat vermek, öznel bir zaman algılayışı oluşturmak gibi ilkeler, Abdülhak Şinasi tarafından, Yeni Roman anlayışının şekillenmesinden on yıl önce *Fahim Bey ve Biz* romanı ile uygulanmıştır.

Abdülhak Şinasi, bugünkü anlamı ile postmodern bir romancı olmamakla birlikte, onun eserlerinde postmodern olarak niteleyebileceğimiz pek çok nitelik de bulunmaktadır. Hisar, 1960'larda postmodernizmle dile getirilecek olan türlerin belirsizliği ve geçerliliğini yitirdiği düşüncesine 1940'larda hem teorik yazılarında dikkat çekmiş hem de eserleriyle bunu göstermiştir. O, postmodern bir yaklaşımla çoğulcu bütünlüğün içindeki birbirine zıt unsurları her üç romanında da ele almış; böylece postmodern roman anlayışının öncü eserlerini vermiştir. Romanları ideolojik kaygı ve tutum taşımaz. Romanlarında belirsiz ve çelişkili durumları sorgulamakla birlikte sorulara kesin yanıtlar vermez. Çoğu kez, mutlak hakikatin erişilmez olduğu görüşünü öne çıkarır. İnsanın kendisini daha iyi tanımasına ve yeniden keşfetmesine odaklanır. Gerçeğin açıklanması için birden çok ilkenin varlığını kabul eder ve bunları gösterir. Farklı yöntemler deneyip asıl gerçeklik olan değişkenliği yakalamaya çabalar. Bu yönleriyle de romanları postmodern edebiyat anlayışıyla ortaklık gösterir.

Bir karakter romancısı olarak niteleyebileceğimiz Hisar, romanlarında alışılmış psikolojik tahlillere, teşhis veya tespitlere yaslanmaz. Dikkatleri tek bir düşünce üzerine çekmez; psikolojinin ipuçlarından faydalanarak çoklu bakışlarla insanın anlaşılmasının güçlüğüne dikkat çeker. Her üç romanında da sıra dışı, tuhaf, deli adamlar olarak anılan ve Don Juan, Don Kişot gibi tiplerden izler taşıyan kişilere yer vermiştir. Hisar'ın merkezi

kişilerinden Fahim Bey, zaman dışı hâl ve dönemlerden hayalcilikle, Hacı Vamık Bey çocuk(su)lukla, Ali Nizamî Bey ise delilik ile nitelendirilebilecek karakterlerdir. Hisar'ın romanlarında genel olarak tek bir şahısta, kendilerine dışarıdan bakan nazarlar gibi farklı karakterler çizilir. Vukuat romanlarını sevmediğini ve olaya dayalı romanlardaki şahısları kendisine yabancı hissettiğini belirten Hisar, romanlarında olay, durum, kişi, üslûp gibi unsurlar arasından tercihini genel olarak üslûp ve kişi oluşturmaktan yana kullanmıştır.

Romanlarında semtleri ve yaşantılarıyla İstanbul, dekor ve mekân unsuru olmanın ötesinde bir öneme sahiptir. Hisar'ın romanları, anıları, denemeleri, inceleme yazıları ve biyografileri aynı zamanda birer İstanbul romanı gibidir.

Romanlarında kişi oluşturmada realisttir ve daha çok iç gerçekliğe eğilir. Dış dünya tasvirlerinde ise izlenimci gerçekçi bir yazar kişiliği gösterir. Yalnızlıkları hissedilen ve tek bir kişi olarak kabul edilebilecek olan roman anlatıcıları, yazarlığı, geçmiş ile gelecek arasında gösterilen bir tür çaba olarak görürler. Birer roman kişisi olan anlatıcılar, olabildiğince yansız, yargılamasız ve insafli gözlemler, tespitler ve tahlillerde bulunurlar; bazen de alaycı, merhametli veya küçümseyici bir tavır takınırlar.

Hisar'a göre romanlar istikşaf, tahlil, düşünce romanları ile vaka ve tesadüfe dayanan tefrika romanları olmak üzere başlıca iki gruba ayrılır. Birinci gruptakiler edebiyata dâhil romanlar, ikinci gruptakiler ise hikâye ticareti malzemesi romanlar hükmündedir. Romanda esas olan vaka değil; şahıs, muhit, cemiyet, hayat, his ve fikirdir. Romanlar, insana insanı duyuran, insanın iç barışını sağlayan, onu geçmiş zamana kavuşturan; hakikatlerin yanında hülyaları, hayatın yanında rüyaları da sunan eserler olmalıdır. Roman, hususî usaresiyle doğar. Romanın genel bir kuralı, sınırlı bir tekniği ve farklı türleri arasında gaye birliği yoktur. Roman, pek çok ilim ve sanattan faydalanır. Her yeni deha ile romanın sınırları genişler. Romanı bütün kapsamıyla anlatan bir tek tanım bulmak imkânsızdır. Romanlar, mahiyet itibariyle de melez ve karışık bir edebiyat türü olarak kabul edilmelidir. Romancı, sadece bir mütefekkir değil; aynı zamanda bir sanatkâr da olmalı; romanın sanattaki yerini anlamalı ve bu türün yeniliklerinden haberdar olmalıdır. Sanat eserinin canını kurtaran meziyetin üslûbu ve lisan güzellikleri olduğunu, kendi türüne ve dehasına göre uyacağı kaidelerin ve nizamların bulunduğunu bilmelidir. Duyduğu romanı yazmalı, özentiden kaçınmalı, kendi tabiatını söylemeli ve kendi sesini duyurmalıdır. Eski Yunan ve Latin'de de romanın mevcut olduğuna, Şark'ın *Bin Bir Gece Masalları*'nın da roman sayılması gerektiğini inanan Hisar, vaka yönüyle idealindeki roman anlayışına yakın ve millî an'anemiz olarak gördüğü Karagöz ve orta oyununu, zorla aşılacak istenen macera merakından üstün kabul

eder. Türk romancılığının masallardan, Karagöz ve orta oyunundan doğmamış olmasını ve fena tercümelere uzak kalınmamış olmasını bir talihsizlik olarak görür. An'anelerle arada olması gereken birçok rabitaların kesilmiş olduğunu düşünür.

Hisar'a göre tenkit, muharriri anlamaya çalışmaktır. Türk edebiyatının en büyük noksanı büyük tenkitçilere sahip olamamasıdır. Türk romanının gelişmesi için sınırlayıcı yaklaşımlar terkedilmeli ve eleştirilenler edebî eserleri ciddiliğe, itinaya, düşünceye ve sanata teşvik etmelidir. Hisar, inceleme yazılarında sanatçı/estetik eleştiri anlayışını benimseyip uygulamaya çalışmıştır. Edebî eleştirilerinde sistematik olmamakla birlikte tenkitin nesnel ve öznel türlerini; esere, metne, topluma ve okura dönük kısacası ihtiyacını hissettiği bütün yöntemlerini kullanmıştır. İnceleme yazılarında sanat, edebiyat, tenkit, felsefe ve tarih alanlarında pek çok farklı konuya yer vermiştir.

Yazılarını klasik olabilme düşüncesi ve endişesiyle kaleme alan Abdülhak Şinasi, nitelikli okura hitap etmektedir. Hisar'a göre klasisizm, duyguların klasik bir kültür ile düşünülüp ifade edildiği zaman erişilebilecek bir seviyedir. Sanat kurumunun bizzat kendisini gözetken Hisar, sanatı ile maddî kazanç ve popülist yaklaşımlar arasında tercih yapması gerektiğinde seçimini tereddütsüz daima sanatın üstünlüğünden yana kullanmıştır. O, yazdığı her kitabı geleceğe gönderilmiş bir mektup olarak görmüş; ölümsüzlüğü, geçmiş ile gelecek arasındaki kopmaz bağlar olmalarından ötürü edebiyatta aramıştır. Yazarlığının ilk yıllarında düşünceleri geleceğe dönük olmuş, gelecekte ümitvar bir tavırla düşünce ağırlıklı yazılar yayımlamıştır. Mütareke Dönemi yazılarında düşünce yelpazesini ve konuya bakış açısını hayli geniş tutmuş, mazinin göz ardı edilmesine rıza göstermemiş, gençlik ve millî eğitim gibi konuları da bir vesileyle gündemine almıştır. Yazarlığının ilerleyen yıllarında ise bazen maziye dönük bazen de mazi, hâl ve atiyi bir bütün olarak gören, yer yer de gelecekte ümitsiz bir yazar görüntüsü sergilemiştir.

İncitilmekten hep çekinmiş olan Hisar, günübirlik veya kalıcılığı hedef gözetmeyen yazılarda bir asalet bulmamıştır. Hisar'ın eserleri, nitelikli ve edebî kabul edilen eserlerde aranan biriciklik nitelikleriyle öne çıkmaktadırlar. Hisar, bir yönü ile Haşim'in şiirdeki arayışlarını nesirde uygulamıştır. Onun, Ahmet Haşim ve Yahya Kemal üzerine kaleme aldığı iki biyografik eseri bile yapıları itibariyle birbirine benzemektedir.

Yazma sanatı ile ilgili de pek çok öneride bulunmuştur. İncelediği metinlerdeki dil yanlışlıklarına, üslûp kusurlarına, cümle yanlışlıklarına ve mantık hatalarına dikkat çekmiş; bazen de bir eser hakkında kendince eserin nasıl yazılması gerektiğini belirtmiş; okurlara ve

genç yazarlara önerilerde bulunmuştur. Beğeni ve tenkitlerini dile getirirken de sanatı daima öncelemiştir, bağlamı göz ardı etmemiş, insafı elden bırakmamıştır.

Hisar, aldığı küçük notlarla ve tuttuğu defterlerle çalışan ve yarım saat gibi bir sürede kaleme aldığı metinleri üzerinde günlerce, titizlikle ve zihnî yoğunlukla uğraşan yazarlardandır. Gazete ve dergilerde yazdığı dönemlerde, çeşitli vesilelerle anlaşılılmaktan, emeğinin karşılığını alamamaktan, layıkıyla okunmamaktan, nüansları anlaşılmadığından romanlarının hikâye olarak nitelenmesinden; sanatın, edebiyatın ve edebiyat dergilerinin ideolojilerin hizmetine sokulmasından; kimi edebî dergilerin sanatı önemememesinden, popüler endişelerle yazı yazılmasından, ırka dayalı milliyetçilik anlayışından, tasfiyeci dil anlayışından ve yenilik diye dile sokulan yanlış tabirlerden yakınmıştır.

Hisar, bir estet ve üslûpçu olarak dilde, kimilerince eski olarak nitelenen söz dağarcığının korunması taraftarıdır. Eserlerinde sükûta, hususiliğe, ruha, seviyeli ince mizaha ve şiirselliğe ayrı bir önem vermiştir. Sıfatlar, zarflar, fiilimsiler, edatlar, bağlaçlar ve arasözlere çokça yer vermiş; genel olarak uzun sayılabilecek sıralı ve birleşik cümleler kullanmıştır.

Yazılarında şiirselliği sağlamak için masalsı üslûp, imgeler, simgeler ve leitmotivlerden yararlanmıştır.

Eserlerinde bir tür olarak değil de tarz olarak başvurduğu mizahı sağlamak için ironi, karikatürize etme, dil komiği, abartma, teşhis komiği, isim komiği, kara mizah, zor durum komiği ve ikilem komiği gibi yollardan faydalanmıştır. Okuru hemen yakalayıp gülümseten mizahı, çirkinlikleri bile güzel gösterebilecek bir etkiye sahiptir. Hisar, mizaha olan ilgisini *Geçmiş Zaman Fıkraları* adlı eseri ile bir antolojiye de dönüştürmüştür.

Gerek anı/denemeleri gerekse romanları hakkında “nesnel edebî tenkit yazıları”, “şair ve hekim içlenmesi”, “hatıra ve deneme tarzı yazılar”, “mâzi cennetinin âdeta albümü”, “bir romandan çok farklı bir eser”, “iç içe ve komplike”, “yeni bir tür”, “anı/roman”, “öykü kitapları” türünden nitelermelerde bulunan eleştirmen ve yazar çevresine karşın Hisar'ın kendisi, inceleme yazıları ve biyografik eserleri için “hatıra ve ‘portre’ makalelerim”, romanları içinse “hikâye” gibi yakıştırmalarında bulunur. Roman türünün henüz incelikleriyle anlaşılmadığını; anlaşılmış olsaydı kendi eserlerini roman olarak niteleyecek olduğunu belirtir. Romanlarının anı/romanlar, biyografik romanlar olarak ele alınıp değerlendirilmesi veya hikâye/uzun hikâye olarak görülmesi roman türünün sınırlarının genişliğinden ve araştırmacıların tasnif, sınırlandırma çabaları ve metni bir tek edebî türe ait gösterme eğilimlerinden kaynaklanmaktadır. Hisar, hatıraların etrafında edebiyatı, sanatı ve estetiği

ölümsüzleştirmek çabası içine girmiştir. Bu durum yüzeyde hatıraları oluşturan insanî değerlerin, korkuların, özlemlerin, endişelerin, kültürün, medeniyetin, yaşantıların, hâllerin, hayallerin, hülyaların, ukdelerin özetle zamanların yazı, edebiyat ve sanat ile ölümsüzlüğe eriştirilmesi olarak görülmektedir.

Başta romanları olmak üzere yazı sahasında kendisine tanıdığı ve genç yazarlara tavsiye ettiği özgürlük ve özgünlüğün sınırsızlığını kabul etmeyen kimi eleştirmenler, Hisar'ın metinlerini melez metinler olarak nitelemiş; bu algıları ve hükümlerini bir kusur olarak göstermişlerdir. Yazarın kendisinden ve tanıdığı bazı insanlardan izler barındıran kurmaca eserlerini, salt otobiyografik metinler olarak okuyan nice eleştirmen roman anlatıcılarını da Abdülhak Şinasi olarak görüp yer yer âdeta yargılamıştır. Hisar'ın vaktiyle, edebiyat dünyasında yeterince anlaşılmayıp hak ettiğince önemsenmemiştir. Bunda, yazdıklarının anıya dayalı metinler izlenimi uyandırmasının önemli bir etkisi olmuştur. Hisar'ın anı gibi aktardığı pek çok duygu ve düşünceleri, salt hatıra metinleri olarak görülmemelidir. Hisar'ın eserlerinde tespit edilebilen otobiyografik izlere, tür tespiti sorununa ve metinlerindeki anı niteliğine en doğru yaklaşım yazarın, zamanın hazineleri olarak nitelediği hatırayı bir edebî tarz, üslûp özelliği, anlatım yolu ve hareket noktası olarak kullanmış olduğunu görmektir.

Kendisinin ve etrafındaki kimi isimlerin de söyledikleri gibi Hisar, yazıya döktüğü duygu ve kanaatlerin çoğunu, çocukluğunda veya ilk gençliğinde muhtemelen aktardığı gibi yaşamamıştır. Hisar, anılarında kendisinin çocukluk ve ilk gençlik dönemlerinde bir İstanbul, Boğaziçi veya mehtap âşığı olmadığını ısrarla belirtir. Bunu dikkate aldığımızda onun yazılarının genel olarak kurmacaya dayalı sanatlı metinler olduğunu kabul etmemiz gerekir. O, pek çok yazısında, gerçek hayattan aldığı unsurları kendi duygu, düşünce ve hayal dünyasında değiştirip dönüştürerek kullandığını ifade etmiştir. Bu yönüyle Hisar'ın başarısı da geçmişi hissetmesinde veya anlatmasında değil; onu kelimelerle hissettirebilmesinde ve yaşatabilme gücündedir. Onun, çocukluk ve ilk gençlik dönemlerine ait olarak dile getirdiği imajlarını kurmak ve o tasvirleri yapmak hayal gücünün ötesinde bir sanatçı duyarlığı da gerektirmektedir.

Onun romanları çok katmanlı, çoklu okumalara elverişli, zengin metinlerdir. Yazdıkları, başka edebî eserler ve kendi eserleri ile metinlerarası ilişkiler yönünden de ilgiler barındırmaktadır.
